

Σημειώσεις για τη δημιουργία σεναρίων ψηφιακής αφήγησης

Επιμέλεια: Ελένη Μπουντουρέλη

Οι μαθητές που θα επιλέξουν να ασχοληθούν με τη δημιουργία ψηφιακών αφηγήσεων θα έχουν την ευκαιρία να έρθουν πιο κοντά στα βιώματα του Γιανούλη Χαλεπά και να δομήσουν ψηφιακές αφηγήσεις, αναδεικνύοντας τη ζωή του μεγάλου γλύπτη.

Η αφήγηση, σύμφωνα με το National Storytelling Network (ΗΠΑ), είναι η χρήση λέξεων και δράσεων με αναπαραστατικό τρόπο, για τη μεταφορά των στοιχείων και των εικόνων μιας ιστορίας, με τρόπο τέτοιο που να ενεργοποιεί τη φαντασία του ακροατή. Η ψηφιακή αφήγηση (digital storytelling) αξιοποιεί τα τεχνολογικά μέσα για τον εμπλουτισμό της ιστορίας και την προσθήκη πολυμέσων (μουσική, βίντεο, εικόνες, κείμενο, προφορική αφήγηση, διαδραστικά στοιχεία, κινούμενη εικόνα) στις εν λόγω αφηγήσεις.

Σύμφωνα με την Τασούλα Τσιλιμένη (2007), η ψηφιακή αφήγηση μπορεί να αξιοποιηθεί σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες, να συνδυαστεί με άλλες μορφές μάθησης και να ενεργοποιήσει στο έπακρο τη διαθεματικότητα.

Τα βήματα για τη δημιουργία ψηφιακών αφηγήσεων είναι τα παρακάτω:

1. Γράψιμο:

Οι μαθητές αποφασίζουν τι είδους ιστορία θέλουν να πουν, αφού μελετήσουν το υλικό και τις πηγές τους. Θα πρέπει να εντοπιστεί το κεντρικό σημείο αναφοράς και η οπτική από την οποία πρόκειται να παρουσιαστεί. Η οπτική μπορεί να είναι αυτή του πρωταγωνιστή ή κάποιου άλλου χαρακτήρα (γνωστού ή φίλου του πρωταγωνιστή, κάποιου αντίπαλου ή συγγενή) ή, ακόμα, ενός τρίτου παρατηρητή που δεν λαμβάνει μέρος στη δράση.

Στη συνέχεια, θα πρέπει να υπάρξουν στοιχεία, όπως ερωτήσεις-κλειδιά, που να τραβούν την προσοχή του κοινού και να κρατάνε ενεργό το ενδιαφέρον του. Αυτές οι ερωτήσεις μπορούν να μείνουν για λίγο αναπάντητες, ωστόσο θα πρέπει να απαντώνται μέχρι το τέλος της ιστορίας.

Οι ψηφιακές αφηγήσεις οφείλουν να μεταφέρουν, να ενεργοποιούν και να ξυπνούν τα συναισθήματα των θεατών. Μέσα από τον θυμό, την αγάπη, το μίσος, την απογοήτευση, τη θλίψη ή την ελπίδα και τη μετάδοσή τους στο κοινό μέσω της αφήγησης, επιτυγχάνεται η εμπλοκή του και η ενεργή παρακολούθηση της ιστορίας.

Στην ενεργή παρακολούθηση της ψηφιακής ιστορίας βοηθάει πάντα η σωστή επιλογή λόγου που συνοδεύει την ψηφιακή αφήγηση, καθώς και η μουσική. Και τα δύο αυτά στοιχεία θα πρέπει να είναι σωστά επιλεγμένα, ώστε να ενισχύουν τη συναισθηματική εμπλοκή του ακροατηρίου, να ισορροπούν τα υπόλοιπα μέσα της αφήγησης, να δημιουργούν παύσεις και να μεταδίδουν τα μηνύματα της ιστορίας.

Τέλος, προσοχή θα πρέπει να δοθεί στον ρυθμό εξέλιξης, αλλά και στην έκταση της ψηφιακής ιστορίας. Η δομή της θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από οικονομία περιεχομένου, ισορροπημένη χρήση οπτικοακουστικών μέσων και προσεκτική χρήση του λόγου. Ο ρυθμός εξέλιξης θα πρέπει να είναι συντονισμένος με τις συναισθηματικές, τις χρονικές, αλλά και τις χωρικές μεταβάσεις.

2. Σενάριο

Αφού δημιουργηθεί η ψηφιακή ιστορία, οι αφηγητές θα πρέπει να τη χωρίσουν σε στιγμιότυπα (τμηματοποίηση). Με αυτό τον τρόπο, θα είναι πιο εύκολη η επεξεργασία του κάθε τμήματος και η προσθήκη πολυμέσων.

3. Εικονογραφημένο σενάριο (storyboard)

Σε αυτό το στάδιο, οι αφηγητές θα πρέπει να οπτικοποιήσουν την ιστορία τους. Θα πρέπει να πάρουν αποφάσεις σχετικά με τα σκηνικά, τους ήρωες, το περιβάλλον τους, τα αντικείμενα που θα τους πλαισιώνουν κ.λπ. Τέλος, θα πρέπει να αναζητήσουν το κατάλληλο πολυμεσικό υλικό για να εμπλουτίσουν το storyboard τους.

4. Πολυμέσα

Τα πολυμέσα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν είναι εικόνες, κινούμενες εικόνες, gifs, μικρής διάρκειας βίντεο κ.λπ. Μπορούν να ανακτηθούν από το διαδίκτυο, από προσωπικά αρχεία ή να δημιουργηθούν εκ νέου.

5. Δημιουργία ψηφιακής αφήγησης

Μερικά εργαλεία παρατίθενται παρακάτω:

<https://www.storybird.com/>

<https://www.techsmith.com/video-editor.html>

http://www.powerproduction.com/artist_studio.html

<https://www.carnegielibrary.org/kids/storymaker/embed.cfm>

<https://www.flickr.com/groups/visualstory/>

<https://voicethread.com/>

6. Δημοσίευση

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΥΛΙΚΟ ΑΝΑΤΡΟΦΟΔΟΤΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΑΦΗΓΗΣΕΩΝ

Στην ενότητα αυτή, σας προτείνουμε ενδεικτικά κάποιες ιστορίες που προκύπτουν από τη μελέτη της ζωής και της παραγωγής του Γιανούλη Χαλεπά, οι οποίες μπορούν να αξιοποιηθούν από τους μαθητές.

1. Ο Γιανούλης Χαλεπάς και η απαγόρευση καλλιτεχνικής παραγωγής

Ο Γιανούλης Χαλεπάς γεννήθηκε στο χωριό Πύργος της Τήνου το 1851 και ήταν το μεγαλύτερο από τα έξι παιδιά της οικογένειας. Από πολύ μικρός ήθελε να γίνει γλύπτης και σύχναζε στο εργαστήριο μαρμαρογλυπτικής του πατέρα του, Ιωάννη Χαλεπά. Η μητέρα του, Ειρήνη (το γένος Λαμπαδίτη), μια αυταρχική και δυναμική γυναίκα, πάντα θύμωνε όταν τον έβρισκε εκεί και τον έδιωχνε κάθε φορά. Δεν ήθελε ο γιος της να γίνει καλλιτέχνης, παρότι το εργαστήριο μαρμαρογλυπτικής του συζύγου της ήταν το μεγαλύτερο κατά τη διάρκεια του β' μισού του 19ου αιώνα. Διατηρούσε, μάλιστα, παραρτήματα στην Τήνο, στην Αθήνα, στο Βουκουρέστι και στον Πειραιά.

Από μικρός, ο Γιανούλης ξεχώριζε από τα υπόλοιπα παιδιά. Χαρακτηριζόταν από ιδιαίτερη ευαισθησία και εκκεντρικότητα. Μεγάλωσε ανάμεσα σε ήχους καλεμιών, στη μυρωδιά του μαρμάρου, σε σκονισμένο εργαστήριο, παρατηρώντας το μάρμαρο να παίρνει διάφορα σχήματα και μορφές. Η επίδοσή του στο σχολείο ήταν καλή και, παρότι ίσχυε η απαγόρευση της μητέρας του για την είσοδο και την παραμονή του στο εργαστήριο της οικογένειας, εκείνος πάντα έβρισκε τρόπο να τρυπώνει ή να επισκέπτεται κρυφά άλλα εργαστήρια του χωριού.

Όταν έγινε 15 χρονών, οι γονείς του τον έστειλαν να σπουδάσει στην Εμπορική Σχολή της Ερμούπολης, την οποία ωστόσο δεν ολοκλήρωσε. Κατάφερε να πείσει τους γονείς του και να τους αποδείξει την αγάπη του για την τέχνη και, τελικά, πήγε να σπουδάσει στην Αθήνα, στο Σχολείο των Τεχνών, το 1869. Εκεί είχε δασκάλους τον Νικηφόρο Λύτρα και τον Λεωνίδα Δρόση. Σύμφωνα με μελετητές του έργου του, αυτή ήταν η περίοδος που λαχταρούσε περισσότερο από ποτέ να δουλέψει. Κάθε μέρα ήταν μια νέα ευκαιρία για να πλάσει, να δημιουργήσει, να αναπτύξει το πάθος του και να εξελίξει το ταλέντο του. Ανυπομονούσε να εκφραστεί και κανείς δεν μπορούσε να βάλει όριο στα όνειρα και τις ελπίδες του. Αποφοίτησε το 1872, με άριστα, σε ηλικία 21 ετών.

Όπως γίνεται αντιληπτό από τα παραπάνω, για πρώτη φορά επιβλήθηκε στον Χαλεπά από τη μητέρα του απαγόρευση καλλιτεχνικής παραγωγής όταν ήταν σε μικρή ηλικία. Στη συνέχεια, υπήρξε ο αγώνας του ώστε να πείσει τους γονείς του να τον αφήσουν να ακολουθήσει καλλιτεχνικές σπουδές, ενώ σε μεγαλύτερη ηλικία ήρθε ξανά αντιμέτωπος με στέρηση δημιουργικής έκφρασης σε δύο ακόμα περιόδους της ζωής του. Η πρώτη είναι το διάστημα μεταξύ 1888-1901, όταν μετά από επιδείνωση της ψυχικής του κατάστασης οι γονείς του τον εισήγαγαν στο Ψυχιατρείο της Κέρκυρας. Παρέμεινε εκεί σχεδόν για 14 χρόνια, απομονωμένος και χωρίς να έχει την ελευθερία να παράγει τέχνη (βλ. στην ενότητα 3 για λεπτομέρειες). Η επόμενη περίοδος απαγόρευσης ήρθε μετά το 1901, έπειτα από την επιστροφή του στην Τήνο, υπό την αυστηρή επίβλεψη της μητέρας

του, που πλέον ήταν πιο σίγουρη από ποτέ ότι η τέχνη ευθυνόταν για την «τρέλα» του γιου της. Μέχρι και τον θάνατό της, το 1916, απαγόρευε στον γιο της την οποιαδήποτε επαφή με εικαστικά μέσα και κατέστρεφε όποια δημιουργία του έβρισκε.

Συμπληρωματικές ερωτήσεις

- Σκεφτείτε τους ανθρώπους που μπορεί να συνάντησε ο Χαλεπάς κατά τη διάρκεια των περιόδων απαγόρευσης. Τι ρόλο μπορεί να έπαιξαν εκείνοι;
- Σκεφτείτε τι μπορεί να ένιωθε η μητέρα του απαγορεύοντας στον γιο της να ασχοληθεί με την τέχνη.
- Προσπαθήστε να φανταστείτε τους χώρους όπου κινούνταν ο Χαλεπάς ως παιδί: το εργαστήριο του πατέρα του και τα άλλα εργαστήρια του χωριού που επισκεπτόταν κρυφά.
- Τι μυρωδιές εντοπίζετε; Τι συναισθήματα σας γεννά η αίσθηση της απαγόρευσης μιας δράσης που αγαπάτε;
- Μπορείτε να σκεφτείτε τι χρώμα θα είχε αυτή η αίσθηση; Ποια μουσική θα εξέφραζε καλύτερα αυτό το αίσθημα;

2. Ο Γιανούλης Χαλεπάς και τα φοιτητικά του χρόνια στο Μόναχο

Ο Γιανούλης Χαλεπάς, μετά το τέλος της μαθητείας του στο Σχολείο των Τεχνών στην Αθήνα, το 1872, έλαβε υποτροφία από το Ίδρυμα Ευαγγελίστριας της Τήνου και συνέχισε τις σπουδές του στο Μόναχο από το 1873. Έγινε δεκτός στη Βασιλική Ακαδημία Καλών Τεχνών της βαυαρικής πόλης, όπου είχε καθηγητή τον Μαξ φον Βίντνμαν. Όσο βρισκόταν εκεί, παρουσίασε τα έργα του, *Παραμύθι της Πεντάμορφης* και *Ο Σάτυρος που παίζει με τον Έρωτα*, τα οποία και βραβεύτηκαν, ενώ ήρθε πρώτος σε διαγωνισμό με θέμα «Η πριγκίπισσα του Ρήνου».

Η περίοδος που πέρασε στο Μόναχο ο Χαλεπάς δεν χαρακτηρίζεται από ευκολίες. Ζούσε πολύ φτωχικά, ωστόσο το ταλέντο του ξεδιπλωνόταν με κάθε ευκαιρία.

Στο Μόναχο δεν είχε κάνει πολλούς φίλους, ήταν αρκετά μοναχικός και, πέρα από τη σταδιακή ανάπτυξη της φιλίας του με έναν συμφοιτητή του, τον Γιώργο Κωνσταντινίδη, δεν είχε πολλές φιλικές ή ερωτικές συναναστροφές. Η μοναδική του αγάπη ήταν η Μαριγώ Χριστοδούλου, ένας έρωτας που παρέμεινε ανεκπλήρωτος, καθώς δεν έγινε δεκτή η πρότασή του για γάμο.

Δυστυχώς, η φοίτησή του στο Μόναχο διακόπηκε απότομα. Η υποτροφία του ανακλήθηκε και το 1876 επέστρεψε στην Αθήνα, παρότι ο διευθυντής της Βασιλικής Ακαδημίας ζήτησε εκ μέρους του Γιανούλη να μη διακοπεί η υποτροφία, λέγοντας συγκεκριμένα ότι επρόκειτο για έναν «πολύ προικισμένο και με εξαιρετικά χαρίσματα Τήνιο σπουδαστή». Απογοητευμένος ο Γιανούλης από την απόρριψη, έφυγε από το Μόναχο και αποφάσισε να ανοίξει το δικό του εργαστήριο στην Αθήνα, λαμβάνοντας παραγγελίες.

Συμπληρωματικές ερωτήσεις

- Πώς φαντάζεστε τις αίθουσες διδασκαλίας στο Μόναχο; Πώς θα κινούνταν άραγε εκεί ο Χαλεπάς;
- Πώς θα ήταν μέσα στην αίθουσα; Μπορείτε να μπειτε στη θέση του; Θα ήταν εντυπωσιασμένος από τον χώρο; Θα θαύμαζε κάποιους άλλους φοιτητές; Τι διαλόγους θα είχαν;
- Πώς φαντάζεστε το φοιτητικό του δωμάτιο; Τι αντικείμενα θα είχε εκεί;
- Πώς να ένιωθε με τις πρώτες επιτυχίες και διακρίσεις; Θα σκεφτόταν άραγε τη Μαριγώ;
- Πώς να ένιωθε όταν ακύρωσαν την υποτροφία του; Πού να βρισκόταν όταν έμαθε τα νέα;

3. Ο Γιαννούλης Χαλεπάς και η ψυχική ασθένεια – Η ψυχική νόσος στην τέχνη

Ο Γιαννούλης Χαλεπάς, από την επιστροφή του στην Αθήνα και έπειτα, αντιμετώπιζε τη διαρκή επιδείνωση της ψυχικής του υγείας. Η απογοήτευσή του από τη διακοπή της υποτροφίας του, η θλίψη του για την απόρριψή του από τη Μαριγώ, αλλά και η αρνητική υποδοχή των έργων του, *Σάτυρος που παίζει με τον Έρωτα* και *Φιλοσοργία* (ανάγλυφο), σε έκθεση στο Ζάππειο, προοδευτικά επιβάρυναν την ψυχοσύνθεσή του. Τον χειμώνα του 1877-78 έπαθε έναν νευρικό κλονισμό, χωρίς να έχουν γίνει σαφείς οι αιτίες. Άρχισε να καταστρέφει έργα του, ενώ πηγές αναφέρουν και αρκετές απόπειρες αυτοκτονίας. Οι γονείς του, σε μια προσπάθεια να θεραπευτεί ο γιος τους, να αλλάξει περιβάλλον και να νιώσει καλύτερα, τον έστειλαν ταξίδι στην Ιταλία, με την ελπίδα να συνέλθει.

Δυστυχώς, η βελτίωση ήταν παροδική και με την επιστροφή του στην Ελλάδα επανήλθαν οι νευρικοί κλονισμοί και διάφορα συμπτώματα, όπως αναίτιο γέλιο, μεγάλες περιόδους σιωπής και παραμιλητό. Τότε, οι γονείς του αποφάσισαν να τον εισαγάγουν στο Δημόσιο Ψυχιατρείο της Κέρκυρας, το 1888. Εκεί, οι γιατροί τον διέγνωσαν με «άνοια».

Στο ψυχιατρείο παρέμεινε σχεδόν για 14 χρόνια. Δεκατέσσερα χρόνια σχεδόν πλήρους απομόνωσης και καλλιτεχνικής στασιμότητας. Λέγεται πως κανένας από την οικογένειά του δεν τον επισκέφτηκε ποτέ. Συγκεκριμένες πληροφορίες για αυτό το διάστημα εγκλεισμού δεν έχουν έρθει στη δημοσιότητα, ωστόσο πολλοί υποστηρίζουν πως οι συνθήκες ήταν σκληρές και ό,τι είχε αποπειραθεί να δημιουργήσει εκεί, του το είχαν καταστρέψει.

Το 1900 πέθανε ο πατέρας του και η μητέρα του αποφάσισε να επιτρέψει στον γιο της την επιστροφή του στο νησί. Επέστρεψε λοιπόν στην Τήνο το 1902, υπό την αυστηρή παρακολούθηση της μητέρας του, η οποία εξακολουθούσε να πιστεύει πως η τέχνη ήταν η αιτία της «τρέλας» του γιου της και του απαγόρευε κάθε είδους παραγωγή, καταστρέφοντας την όποια προσπάθειά του.

Συμπληρωματικά

Δυστυχώς, η περιθωριοποίηση και ο κοινωνικός αποκλεισμός ατόμων με ψυχική νόσο αποτελεί πραγματικότητα. Ο Χαλεπάς θεωρούνταν «ο τρελός του χωριού», η μητέρα του πίστευε πως η τέχνη ευθύνεται για την «τρέλα» του γιου της, ενώ ο καλλιτέχνης από πολλούς είχε αποκληθεί μια «τρελή ιδιοφυΐα».

Ανεξάρτητα από τους όποιους χαρακτηρισμούς, είναι γεγονός πως η τέχνη και η ψυχική ασθένεια έχουν μελετηθεί ανά τους αιώνες. Η καλλιτεχνική παραγωγή ανθρώπων με ψυχική νόσο έχει αναδειχθεί από τον Jean Dubuffet και η τέχνη είναι πλέον διαγνωστικό εργαλείο στα χέρια ψυχολόγων και ψυχιάτρων.

«Τρελή ιδιοφυΐα»: μια φράση που έχει τις απαρχές της στον Αριστοτέλη και έπειτα αναπτύχθηκε από τον Γερμανό φιλόσοφο Arthur Schopenhauer και τις θεωρίες του περί

«ιδιοφυούς παραφροσύνης». Ο John MacGregor, αργότερα, επισήμανε πως «άτομα που δεν είχαν επιδείξει ποτέ εμπλοκή με την τέχνη ανέπτυξαν, υπό την επίδραση ψυχικής διαταραχής, μια ανεξήγητη τάση να κάνουν εικόνες και να σχεδιάζουν».

Ο Jean Dubuffet ήταν ο πρώτος ο οποίος αναζήτησε καλλιτέχνες και έργα που αποτέλεσαν το νέο είδος της «ωμής τέχνης» (Art Brut) και της τέχνης του περιθωρίου (Outsider Art). Το 1940 ο Dubuffet εισήγαγε τον όρο και έδωσε βήμα στην εικαστική παραγωγή ανθρώπων με ψυχική νόσο, εγκλεισμένων σε ιδρύματα, ενώ πέντε χρόνια αργότερα, μαζί με τον Marcel Duchamp, ίδρυσαν την Εταιρεία της Ωμής Τέχνης και έχτισαν τη συλλογή της (Collection de l'Art Brut).

Ο Dubuffet είχε επισημάνει χαρακτηριστικά: «Εκείνα τα έργα που δημιουργήθηκαν στην απομόνωση και από αγνή και αυθεντική δημιουργική παρόρμηση –εκεί όπου οι έννοιες του ανταγωνισμού, της αναγνώρισης και της κοινωνικής ανόδου δεν παρεμβαίνουν– είναι, λόγω αυτών ακριβώς των χαρακτηριστικών τους, πιο πολύτιμα από τα έργα των επαγγελματιών. Μετά από την εξοικείωση με αυτά τα άνθη ενός εκστατικού δημιουργικού πυρετού, τον οποίο έζησαν τόσο βαθιά και τόσο έντονα οι δημιουργοί τους, δεν μπορούμε παρά να νιώσουμε ότι, σε σχέση με αυτά τα έργα, η κουλτούρα στο σύνολό της μοιάζει να είναι το παιχνίδι μιας μάταιης κοινωνίας, μια παραστρατημένη παρέλαση».

Jean Dubuffet, "Place à l'incivisme", *Art and Text* 27 (Δεκ. 1987-Φεβ. 1988), σελ. 36

4. Γιανούλης Χαλεπάς: Η απελευθέρωση

Μέχρι τον θάνατο της μητέρας του (1916), ο Χαλεπάς είχε αποκοπεί από την καλλιτεχνική παραγωγή. Ζούσε φτωχός, έβοσκε πρόβατα και κουβαλούσε το στίγμα της ψυχικής νόσου, ενώ είναι εμφανής η επιρροή της ασθένειας και του εγκλεισμού του στο έργο του. Παρά τις δυσκολίες, τον διαρκή αγώνα με την ψυχική νόσο και το στίγμα αυτής, ειδικά σε μια μικρή κοινωνία στις αρχές του 20ού αιώνα, ο Χαλεπάς κατάφερε να βρει το κουράγιο και να επανέλθει στην καλλιτεχνική παραγωγή.

Η τρίτη περίοδος της ζωής του ξεκινά από το 1930, οπότε και μετακόμισε από την Τήνο στην Αθήνα, και ολοκληρώνεται με τον θάνατό του, το 1938. Αυτό το διάστημα, ανενόχλητος και ήρεμος, είχε πλέον το δικό του εργαστήριο, στο σπίτι της ανιψιάς του, Ειρήνης, στην οδό Δαφνομήλη στην Αθήνα. Εκεί, ο γλύπτης ξαναγεννήθηκε και εργάστηκε εντατικά, με πρωτοφανή ενέργεια και ζήλο.

Τον Αύγουστο του 1930 αποφάσισε να δει ξανά την *Κοιμωμένη* του και επισκέφθηκε το Α΄ Νεκροταφείο Αθηνών. Κατά την επίσκεψή του αυτή προσήλθε πρωτοφανές πλήθος κόσμου και λέγεται, μάλιστα, ότι χρειάστηκε η επέμβαση της αστυνομίας προκειμένου ο γλύπτης να πλησιάσει το έργο του. Μετά από πενήντα δύο χρόνια, ο Χαλεπάς θα ξανασυναυτούσε το έργο του. Έχει αναφερθεί πως η συγκίνησή του ήταν εμφανής και η ταραχή του μεγάλη.

Τα τελευταία οχτώ χρόνια της ζωής του έμεινε στην Αθήνα, στο σπίτι της ανιψιάς του. Εκεί δημιουργούσε ανενόχλητος, ενώ παράλληλα δεχόταν επισκέψεις από πλήθος

ζωγράφων, ιστορικών τέχνης και ανθρώπων του καλλιτεχνικού χώρου εκείνης της εποχής, που ήθελαν να τον δουν από κοντά, να μιλήσουν μαζί του και να σφίξουν το χέρι του «άγιου της τέχνης», όπως τον αποκαλούσαν κάποιοι.

Η ζωή του υπήρξε γεμάτη από σκληρές δοκιμασίες, ερωτική απογοήτευση, αυστηρότητα, στέρηση έκφρασης και ελευθερίας, ψυχική νόσο, ωστόσο ήταν συγχρόνως και γεμάτη από τέχνη, δύναμη ψυχής, σθένος και αποφασιστικότητα, που συνεχίζει να εμπνέει και να συγκινεί έως σήμερα.

Συμπληρωματικά

- Πώς φαντάζεστε το εργαστήριό του στην οδό Δαφνομήλη; Τι αντικείμενα να είχε γύρω του; Φαντάζεστε τα εργαλεία του;
- Πώς να μύριζε άραγε το εργαστήριό του;
- Πώς να ένιωσε εκείνος όταν είδε για πρώτη φορά ξανά την *Κοιμωμένη* του;
- Τι διαλόγους να είχε άραγε με τους ανθρώπους που τον επισκέπτονταν; Εσείς τι θα τον ρωτούσατε;
- Τι να σκεφτόταν η ανιψιά του για τον θείο της; Θα τον παρατηρούσε όσο δούλευε;

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Matthews, R. C. (1977). "Semantic judgments as encoding operations: The effects of attention to particular semantic categories on the usefulness of interitem relations in recall". *Journal of Experimental Psychology: Human Learning and Memory*, 3, 160–173.

Matthews-DeNatale, G. (2008). *Digital Storytelling: Tips and resources*. Boston, MA: Simmons College.

Robin, B. R. & Pierson, M. E. (2005). "A multilevel approach to using digital storytelling in the classroom". Annual Meeting of the Society for Information Technology Teacher Education. Phoenix, AZ.

Γουλάκη-Βουτυρά, Α. (2022). *Γιαννούλης Χαλεπάς: Δούναι και Λαβείν*. Αθήνα: Ίδρυμα Ωνάση.

Δούκας Σ. (1978). *Ο βίος ενός αγίου: Γιαννούλης Χαλεπάς*. Αθήνα: Κέδρος.

Καλλιγιάς Μ. (1972). *Γιαννούλης Χαλεπάς: Η ζωή και το έργο του*. Αθήνα: Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος.

Πελασγός, Σ. (2008). *Τα μυστικά του παραμυθιά: Μαθητεία στην τέχνη της προφορικής λογοτεχνίας και αφήγησης*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Τσιλιμένη, Τ. (2007). «Η αφήγηση στη σύγχρονη εποχή: Γενική και ειδική θεώρηση. Δυνατότητες και περιορισμοί για μια "νέα" συνάντηση του σύγχρονου ανθρώπου με την προφορική τέχνη του λόγου». Στο: Τσιλιμένη, Τ., Γραίκος, Ν. (επιμ.). *Αφήγηση και Π.Ε.: Κείμενα διημερίδας στο ΚΠΕ Ανατ. Ολύμπου*. Συνδιοργανωτές: Εργαστήριο Λόγου Πολιτισμού Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, Όμιλος Φίλων Αφήγησης, ΚΠΕ Ανατ. Ολύμπου. Παλαιός Παντελεήμονας Πιερίας: Έκδοση ΚΠΕ Ανατ. Ολύμπου, σελ. 17-26.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

<https://storynet.org/> [ανακτήθηκε 10/11/2022]

<https://economu.wordpress.com/%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CF%85%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CF%8C/%CE%B1%CF%86%CE%AE%CE%B3%CE%B7%CF%83%CE%B7-storytelling/> [ανακτήθηκε 10/11/2022]

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%96%CE%B1%CE%BD_%CE%9D%CF%84%CF%85%CE%BC%CF%80%CF%85%CF%86%CE%AD [ανακτήθηκε 10/11/2022]

<https://www.artmag.gr/art-history/art-history/item/4272-art-brut-outsider-art> [ανακτήθηκε 15/11/2022]

<https://www.theartstory.org/movement/art-brut-and-outsider-art/> [ανακτήθηκε 16/11/2022]